

GLASILU ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB. ILICA BROJ 31 III. KAT. PRETPLATA: GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD. K 30, POJEDINI BR. 4 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Iz jednoga nedržanoga govora

..... Vi ste, gospodje i gospodo, s jednim velikim zanosom dali oduška svome uzbudjenju, kad se objavio zaključak San Remski. Bit će da niste bili toliko potreseni u dno duše od onoga dana, kad su Vam suze od prevelika bola zastale u očima nad grobom Teodora Herzla. Svi Vi, cioniste i ne-cioniste, osjetili ste, da nad Vašim glavama krili genij naroda i da Vas spominje na djela veća no ikada što ste ih sebi stavljali ciljem, na djela i potpuno predanje, djela, koja bi se pričinjala herojskima, kad Vaših dužnosti cilj ne biste bili Vi sami, Vaše sopstveno izbavljenje i Vaša sopstvena svijest, te Vam je sudbina dala istorijsku zadaću da budete graditelji budućnosti, vječni u djelu, što ćete sami sebi stvoriti.

Mislim, da nijedna riječ, nijedan zov, nijedno opominjanje ne može biti jače i potresnije od samoga fakta da Vam se stvorila radionica, u kojoj Vi morate bez ičije strane pomoći da budete radnici na velikome djelu. Vi, kćeri i sinovi otaca, koje je svijet navikao da prosjače i duboko zahvaljuju već za to, što ih se trpi i daje da žive:

ne shvaćate li, kolik je božji dar to, što postadoste stvaraoci svoje budućnosti onakove, kakovu je Vi budete htjeli, onakove, za kakovu će dotjecati Vaša volja i snaga? Jao, ako to ne shvatiste! Jedna budućnost zastidit će se onda jednih predaka, presitnih za veličinu časa i ciljeva sopstvene čudoredne obnove, koja sastoji u potpunom predanju.

Svi Vi, što krzmate i cijenkate se sami sobom, kad Vas zovu da date za Osnovni Fond — za Keren Hajesod — svi Vi, što od dana u dan odlažete ispunjanje svoje dužnosti, sestre i braćo:

prenite se i trgnite se!

Nije ovo čas krzmanja; ne cijenkajte se sami sa sobom: Rijetke su prilike kao ova, gdje Vas puno ispunjavanje dužnosti svakog pojedinca može da uznesu u čudorednu visinu velikih duša.

Tako Vam spomena na jednu veliku prošlost;

tako Vam čuvstva ponosa nad dvije tisuće godina snašanja besprimjernog martirija;

tako Vam bola nad ponižavanjem Vašeg naroda;

tako Vam patnje nad krvi i stradanjem Vaše braće, koju varvarski uništavaju pred Vašim očima u Vašim danima;

tako Vam časti Vaše, Vaše potomčadi, časti Vašega naroda;

i tako Vam jednog čistog, slobodnog stvaralačkog života njegova, koji će mesijanski da izbavi narod, a možda da dadne svijetu nove reformatore;

tako Vam Vaših haluca, što se spremaju da se srastu sa zemljom u naponu duše i tijela;

i tako Vam onih, što su svaku grudu svoje zemlje branili svojim životima:

Vi ne smijete biti maleni!

Ne sustajte i ne pitajte, koliko drugi daju. Ne gubite dana, jer život teče i ne čeka, ali čeka svijet manifestaciju Vašeg htijenja, da ne izgubi vjeru u Vas i da ne žigoše lašcima one, koji su mu u Vaše ime davali obećanja. Ko je časom samo oklijevao, neka nasmogne snagu, da se zastidi i trgne k činu.

Neka genij našega naroda ne zastre obraza velom pred Vama, što ste bili nedostojni!

Istočne i južne granice Palestine

Dok su trajali pregovori s Franceskom vrlo smo malo pisali o pitanju istočne granice južno Sykes-Picotove linije. Predmijevali smo, da će biti potpuno udovoljeno cionističkim zahtjevima, u koliko će predjeli na istoku podpasti interesnoj sferi Engleske. Ta nije ni bilo razloga, da sebi pridržajemo pravo iskorišćivanja Jarmuka na dobrobit Palestine, ako smo namjeravali, da isključimo od vlasti palestinskog mandata zemlju, koja graniči na jugu Jarmuka. Bez gustog napućivanja Gileade bilo bi vrlo teško da i samo pomišljamo na velike naprave i uredbe za izrabljivanje voda Jarmuka.

Moramo priznati, da smo uznemireni radi nekih primjetbi, koje je vrhovni komesar Sir Herbert Samuel pravio

na skupštini arapskih šeika u El Saltu. Iz tih izjava doduše ne proizlazi, da vrhovni komesar ima dojam da Transjordanija ne će pripasti Palestini. No mi smo mogli imati dojam, te vrhovni Komesar namjerava da provede diobu Palestine u dva djela u svrhu uprave, koji će potpasti pod palestinski mandat. Sporazumni smo time, da upravna kontrola mandataru ima mnogo jednostavniju formu u Transjordaniji no u Cisjordaniji, te da se lokalni zakoni i institucije promjene samo u onom omjeru, u kojem napreduje židovska kolonizacija.

Držimo, da će cionistički useljenici shvatiti odgovornost i risiko, koji preuzimaju kolonizacijom istočne Palestine. Ne mogu da očekuju jednaku sigurnost i pogledom na život i imetak kao u zapadnoj Palestini. Naseobine na granici imati će bez sumnje svoje sigurnosne straže, a židovski pioniri morati će i sami da brane svoje kolonije protiv razbojničkih napadaja i lokalnih nemira. Kolonizacija Transjordana po Židovima ne bi s toga smjela da oteščava mandataru nametnuti teret obrane zemlje, već da mu je olakša. Uvjereni smo, da riješenje pitanja obrane Palestine leži u trajnom naseljenju miroljubivog židovskog pučanstva u transjordanškoj visoravni.

Cioniste su vazda — koliko mi znamo — respektirali vjerske osjećaje muhamedanaca u pogledu hedžaške željeznice. U svojim predlozima na mirovnome zboru u zimi 1919. ograničili su svoje zahtjeve u istoku, koji se naravno protežu do pustinje, na liniju zapadno pored hedžaške željeznice. Na to je i bez priuzdržaja pristao Emir Fajzul. Dvojbeno je, da li bi bilo mudro predvidjeti koridor uzduž hedžaške željeznice, koji bi kraljevstvo Hedžas spojio s Damaskom. No kakogod se bude odlučilo — da li će da bude stvoren uski koridor između Palestine i pustinje ili ne — ne bi smjelo biti pitanjem, da Palestina znači Palestinu s obje strane Jordana. Zapadna i istočna Palestina su istorijski i geografski jedinstveni i nedjeljivi krajevi. Sad, kad su od Palestine oduzeti visoravni Jaulan i Hauran, su poljane Gileada, Moaba i Edoma ono,

o čemu u velikoj mjeri zavisi cijeli projekat židovske narodne domaje. Zapadna Palestina sa svojim istorijskim i vjerskim odnošajima zauzela je uvijek osobito mjesto u srcu židovskog naroda, no u slabo napućenim predielima istočne Palestine leži gospodarska budućnost židovskoga naroda. Izuzevši Negeb nema nigdje u Cisjordaniji oveća zemljišta bez vlasnika, na kojima bi se mogla razvijati na široj bazi židovska kolonizacija. Prelaz od ekstenzivnog k intenzivnom obradivanju mora postepeno da uslijedi. Transjordanija naseljena je tek od nomadskih plemena. Klima je zdrava, a zemljište plodno. Ondje može da se provodi židovska kolonizacija na širokoj bazi i bez trvenja s lokalnim pučanstvom. I gospodarske mogućnosti same Cisjordanije su u dostatnoj mjeri zavisne o razvitku Transjordanije, koja mora da bude žitna komora Cisjordanije i bez koje se ne će nikad moći da uzdrži kao samostalna cjelina. Bez istočne Palestine nemoguće je ostvariti doista pravu židovsku narodnu domaju.

Nikako ne mislimo, da zaboravimo na obveze engleske vlade prema Arapima. Znamo, da se moraju naći mogućnosti, da se udovolji i opravdanim zahtjevima arapskoga nacijonalizma. No bila bi kratkovidnost sa strane engleske vlade, ako bi mislila, da bi Arapi koncesiji od nekoliko tisuća kvadratnih milja nenapućenog i slobodnog zemljišta u istočnoj Palestini pripisali neku realnu vrijednost. Bilo bi pogriješno shvatanje, kad bi se mislilo, da bi ikakova koncesija, koja ne bi sadržavala i sam Damask, bila u stanju da osigura definitivni mir na orijentu.

Od najveće je nadalje važnosti, da se ne stvori prenaplo konačnu odluku o južnoj granici. Linija imala bi se tako povući, da se omogućiti udovoljenje ras-

tućih potreba i stalna te sigurna kolonizacija na istoku. Već smo više puta pisali o tome, da bi se Palestini morao dati izlaz na Crveno More. Linija trebala bi da se proteže duž staru rimsku cestu, koja leži istočno od Maana, a jugozapadno od zatona od Akabe. Vjerovatno je, da će predjel južno od Maana i istočno od ceste pripasti kraljevini Hedžasu. U interesu je stalne naseobe na orijentu, da bi se udesilo i prilagodjivanje tursko-egipatskoj granici kako ju je ustanovio mirovni sud, a koja ide od Rafe do Tabe. Stara granica isključuje iz Palestine znatne predjele sjeverno i istočno od Vadi el Ariš, koji su od vitalne važnosti za židovsku naseobinu, i njezin razvitak, a koji su sad pusti i bez vlasnika. Ne bi smjelo biti odviše teško u egipatskoj naseobini postići razborito prilagodjenje sa starom granicom. Egipatski nacijonalizam sigurno ne cijeni odviše upitne teritorije, koji nisu s Egiptom vezani ni geografski, ni ekonomski, a od kojih ga dijeli velika pustinja.

Nova granica trebala bi da se proteže duž Vadi Ariš, Vadi Gereja i Vadi Mešem i da završi kod zatona od Akabe u blizini Tabe.

(Iz »Palestine«)

Arap i Židovi

Već nekoliko tjedana boravi u Londonu Emir Fajzul, poznati borac za nezavisnost arapskog kraljevstva u Siriji, koji sa svojim političkim nastojanjima nije uspio. Raspoloženje Arapa u Palestini, koje se u zadnje vrijeme uslijed besavjesne agitacije opet pogoršalo, potaklo je zastupnika židovskog dopisnog ureda da potraži Emir Fajzula i da ga upita o položaju u Palestini i stanju cionističkog pokreta. Razgovor bio je

vrlo ozbiljan i živahan. U vrlo odlučnom tonu odgovorio je Emir Fajzul na postavljena pitanja.

»Od Vašeg zadnjeg posjeta u Londonu mnogo se promijenilo u položaju Židova i Arapa. Bio bi Vam vrlo zahvalan, kad bi mi rekli Vaše mnijenje o sadašnjem stanju.«

»Arapski svijet — odgovorio je Emir Fajzul — sad je nezadovoljan i ogorčen. Nije se ispunila nijedna arapska aspiracija, niti je izvršena ijedna obaveza, koja je preuzeta prema Arapima. Ne može i ne smije nikoga čuditi, da Arapi u Palestini kao i u svim drugim krajevima nisu zadovoljni. Prije dvije godine rekao sam cionističkom vodji dru. Weizmannu: »Samo kad će biti udovoljeno svim arapskim zahtjevima, biti će mira i reda na orijentu. Tad će vladati mir i sloga između Arapa i Židova. Ako Arapi ne dobiju ono, što oni smatraju nezavisnom, narodnom slobodom, ne će ni cioniste uspjeti. Čim postignu Arapi ono, što s pravom traže, biti će samo u njihovom interesu, da složno rade s Vašim narodom«. To je vrlo naravno i logično. Govorim Vam vrlo otvoreno i iskreno, kao što sam govorio o mome narodu. »Valja imati na umu — nastavio je — da smo mi Arapi osvetljiva rasa. Našim smo prijateljima vjerni i odani. Krvna osveta, vendetta, je jedna od onih velikih tradicija, koje su uplivala na razvoj naše zemlje. Židovi, koji su u staro doba živili u velikom broju u arapskim zemljama, znadu to vrlo dobro. Nema na svijetu druge rase, koja bi tako vjerna i odana bila kao arapska. No ona se osvećuje, kad jednoga dana spozna, da su njezini prijatelji bili prema njoj ne-lojalni. Možete biti uvjereni, da kad će Židovi biti prema nama lojalni i vjerni, da se nikad ne će morati tužiti na arap-

Izgovor jevrejskog jezika

Taj natpis imade deseto poglavlje vrlo zanimljive knjige Heinricha Loewea, »Die Sprachen der Juden« (izašla je god. 1911). Hebraizacija je već tada, naročito u Erec Jisraelu, uznapredovala neočekivanom brzinom. Premda je god. 1904. na drugom palestinskom učiteljskom kongresu u Gadari sefardski izgovor jevrejskog jezika postao neospornom činjenicom života, služio se velik dio aškenaza i dalje aškenaskim izgovorom u svim njegovim dijalektičkim podvrstama. God. 1913 objelodanio je A. Z. Idelson u »Monatsschrift für Geschichte u. Wissenschaft des Judentums« rasprava neprocijenjive vrijednosti pod naslovom »Die gegenwärtige Aussprache des Hebräischen bei Juden und Samaritanern.« On je naime vlastitim opažanjem i istraživanjem ustanovio različite načine u izgovoru jevrejskog jezika. Došao je do rezultata, da se dade jasno razlikovati devet, odnosno dvanaest izgovora jevrejštine i to: 1. jemenski, 2. perzijski, 3. dagestanski, 4. aškenaski sa sjeverno- i južnonjemačkom, te poljskom i litavskom podvrstom, 5. babilonski, 6. samaritanski, 7. sefardski (sa sirsom i balkan-

skom podvrstom), 8. marokanski i 9. takozvani portugijski izgovor.

Ne stoji posve tvrdnja Loeweova, da se raznolikost u načinu izgovaranja jevrejštine u svim zemljama povodila za izgovorom zemaljskog jezika, kojim su Židovi u dotično doba govorili. Ta znamo, da su jemenski Židovi (ne mislim one, što su se naselili u Palestini), premda nijesu izašli iz arapskoga jezičnog područja, te su se u općenju služili arapskim jezikom, ipak uvijek izgovarali kamac gadol kao dugi »ô«, ma da toga slova nema u arapskom.

No nije svrha ovih redaka, da iznesu znanstveno istraživanje dijalektičnih razlika u izgovoru jevrejskoga jezika. Radi se što više o tome, da se u našim školama uvede jedinstveni izgovor jevrejskoga jezika. U Erec Jisraelu uvedoše aškenazi i u bogoslužju sefardski izgovor, koji već danas isključivo vrijedi u svagdanjem govoru. Na taj je način jedamput za uvijek uklonjena opreka između škole i sinagoge. Ne će doduše ustvrditi, da je aškenaski izgovor manje opravdan od sefardskoga. Uopće je nemoguće, da se dijamentralno oprečne razlike i nijanse u izgovorima jevrejskoga svedu na istorijsku tradiciju. Svi su u tu svrhu upotrebljeni argumenti manje više neosnovani. Ta

svatko je za svoj izgovor iznio sijaset dokaza. Jedni su nastojali, da iz Talmuda, drugi iz transkripcije biblijskih vlastitih i ličnih imena u septuaginti, a treći opet iz još danas živih semitskih narječja dokažu ispravnost svoga izgovora. Poznati jevrejski pjesnik i gramatik Adam Lebensohn htio je pred više od pola vijeka da dokaže prvenstvo sefardskoga izgovora iz »jiddiša« aškenaza. Ne veli se »jaum-tauv«, već »jom-tov«, ne »Jausef«, već »Josef«, ne »sauf« (svršetak), već »sof«, ne »kaul« (glas), već »kol«, ne »daur« (pokoljenje), već »dor« (por. Talmud lešon ivri od Ben-Zdeva, na novo preradio i komentarom popratio Adam Lebensohn, Vilna 1883., str. 23). U žarištu odličnih jevrejskih pjesnika, talmudista, hasida i mitnagda, propovijedao je Lebensohn povratak sefardskom izgovoru.

Pjesnikov se san ostvario. Jezik, kojim je on pjevao besmrtno pjesme, postao je opet narodnim i svagdanjim jezikom, kao nekoć u vrijeme proroka. Gotovo dva tisućogodišta ostao je jevrejski jezik posrednikom medju bogom i ljudima, a sada je takodjer posrednikom između ljudi.

Moglo bi se misliti, da sefardski prevladava samo kod naše braće sefarda. Na moje je najveće zadovoljstvo on do-

sku ilojalnost ili neprijateljstvo. Ako Židovi misle, da smo mi izgubili svoju političku budućnost, ako misle, da smo za uvijek izgubljeni, tad će se jednoga dana probuditi i naći, da smo se opet povratili. Jednoga ćemo dana izvoštiti naše nacionalne ciljeve! Prije svega sam dužan da budem iskren kad govorim svome narodu, ali i riječi, koje su u teškom času arapske povijesti upravljene na židovski narod, su riječi istine. Od cionista tražim: saradnju i potporu u ovom sudbonosnom času. To ne će škoditi cionistima ni cionističkoj stvari. Ako će Arapi postići svoje ciljeve bit će mira i prijateljstva između oba naroda. Za to s Vama govorim ovako jasno. Hoću da kažem Vašem narodu, da će biti nesreće, ako se izjalove naše nade.

»U koliko tangiraju arapski zahtjevi Palestinu?«

»Svoje mišljenje u toj stvari, izjavio sam već prije.«

Svojedobno došao sam do sporazuma s cionističkim vodjom drom. Weizmannom i našli smo obojica zajedničku bazu. Niko ne će da promijeni moje držanje. Sporazum, što sam ga utanačio s drom Weizmannom, zadovoljit će i Arape i cioniste, te će složno raditi.

»Uspjeh arapskih aspiracija — primjetio sam — ne zavisi samo o židovskoj simpatiji. Zašto da židovski narod trpi i bude odgovoran, ako se ne će ispuniti arapske aspiracije usljed okolnosti, koje ne mogu da promijene Židovi.«

»Nije mi na umu — uzvratil Emir — da arapsku stvar činim zavisnom jedino o dobroj volji židovskoga naroda. No Vi dobro znadete — reče sarkastičnim smiješkom — da Vi Židovi imadete velik upliv na javno mnijenje svijeta. Ne možete reći, da niste moćan faktor.

Kad bi Vi radili za arapsku stvar, tad bi to svako vidio, a i Arapi sa svoje bi strane odlučno radili i spoznali bi, da ste Vi njima pravi i iskreni prijatelji.

»Zar ne bi Židovima lakše bilo, da svom snagom rade za arapsku stvar — pitao sam — kad bi nestao svaki nespo razum jasnom i otvorenom izjavom, da će Arapi podupirati osnivanje židovske Palestine?«

»Ne govorite u sadašnjem času o židovskoj Palestini. Danas su Židovi tek 8 do 10% pučanstva. Ne možete da dođete Arapima, koji ondje obitavaju već stotinama godina i reći: »Pustite, ostavite ovu zemlju, jer mi Židovi hoćemo ovdje da se udomimo«. S drom. Weizmannom složio sam se, da Arapi i Židovi u Palestini treba da imadu jednaka prava; da se ima stvoriti palestinska narodnost, koja će Arapima i Židovima dati jednak položaj. Židovi u Rumunjskoj i Rusiji bili su progonjeni i nije im priznata jednakopravnost. Mi smo s Vama uvijek simpatizirali, jer smo obojica bili potlačeni. Arapi su s Vama vazda živili u slozi. Nikad Vam nismo oduzeli Vaša prava. Što danas od Vas tražimo jest: Ne tražite danas, gdje ste u Vašoj zemlji neznatna manjina, nikakovu hegemoniju.«

Pitao sam nadalje Emira, što je uzrok arapskoj agitaciji u Palestini.

»Arapska je agitacija kao svagdje izazvana općim nezadovoljstvom Arapa. Nestat će je onim časom, kad će biti realizovani naši politički ciljevi. I sam ću poduzeti sve, da poboljšam odnošaje između moje braće i Vašega naroda, a uvjeren sam, da će arapski svijet poslušati moj savjet.«

Na pitanje, što misli o Sir Herbertu Samuelu, odgovorio je ovo:

»Velik sam prijatelj Sir Herberta Samuela i smatram ga prijateljem moga naroda. On je iskren i izvrstan čovjek.«

Iz židovskog svijeta

Interpelacija židovskih zastupnika u Sejmu radi zločina Balahovića. Židovski zastupnici Grünbaum, Hartglas i drugovi podnijeli su u poljskom Sejmu interpelaciju, u kojoj traže, da se Balahović i cijeli niz njegovih časnika stave pred sud radi umorstva, te da se imetak, koji su ovi banditi stekli grabežem i pljačkanjem, konfiscira po poljskoj državi i upotrebi za oštetu žrtava pogroma.

U interpelaciji ističe se, da su ova umorstva i grabeži, kako to tvrdi Balahović, izgredi demoralisanih vojnika, nad kojima nije imao vlasti, već da su ova nedjela bila sistematski organizirana od Balahovića i pripravljena po njegovom štopu, te su za njega i njegove bandite bili izvor dobitka. Ta tvrdnja utvrđuje se cijelim nizom dokazala. Ustanovljeno je, da je postojala tajna zapovjed za ubijanje Židova, koju je izdao Balahović. U Vlodevi dao je Balahović svojim vojnicima, kako je to svjedocima ustanovljeno, zapovjed: sutra u zoru imaju se zakleti svi Židovi. Zapovijedio je u istom mjestu, da se objesi Židov Komorovski, jer je vikao za pomoć, kad su mu vojnici htjeli skinuti cipele s nogu. Sa balkona svoje kuće naredio je, da se imadu svi Židovi objesiti, koji traže pomoć.

Balahović upotrebio je prijetnju vješanjem i ubijanjem u svrhu, da od židovske općine iznudi novaca i zobi. I sam je pucao zajedno s generalom Darskijem u Kamien Kasiriku na nesretne

nekle već davno uveden i u zagrebačkoj općini. Dašto samo djelomice.

Otvorimo oba udžbenika našega časnoga nadrabina g. dra. Jacobi-a, listajmo po njegovoj »Biblijskoj povjesnici«, namijenjenoj našoj školskoj mladeži, i vidjet ćemo, da su u njoj sva jevrejska vlastita i lična imena transkribovana u sefardskom, što više i u takozvanom galilejskom izgovoru, premda je prije svega bila namijenjena aškenazima. Tako je našim mališima poznat »Adam«, a ne »Odom«, »Sara«, a ne »Soro«, »Jzrael«, a ne »Jisroel«, »Amalek«, a ne »Amolek«, »Jitro«, a ne »Jisrau«, »Balak«, a ne »Bolok«, »Bileam«, a ne »Bilom« i t. d. Isto je tako u »Katekizmu« provedena transkripcija u sefardskom, odnosno galilejskom izgovoru. Na temelju te transkripcije vele naši mališi »Simhat-tora«, a ne »Simhas-tauro«, »aceret«, ne »aceres«, »Hanuka«, ne »Hanuko«, »Musaf«, ne »Musof«, »Minha«, ne »Minho«, »Keduša«, ne »Kedušo«, »Abdala«, ne »Avdolo« ili »Havdolo«, »Šebuot«, ne »Ševuaus«, »Sukot«, ne »Sukaus«, Tebet«, ne »Teves« i t. d. Na isti način čujemo »Amen«, mjesto »Omen«, »Adonaj«, mjesto »Adaunoj«.

I g. prof. dr. Schwarz, koji je nastojao oko dosljedna provedenja aškenaskoga izgovora, transkribovao je u

svojim »Obredima izrael. vjere« biblijska vlastita i lična imena dijelom u sefardskom, a dijelom u galilejskom izgovoru. Tako na pr. »Rut«, a ne »Rus«, »Job«, ne »Jjauv«, »Eha«, ne »Eho«, »Ezra«, ne »Ezro«, »Kohélet«, ne »Kauheles« i t. d. Iz tih prividno neznatnih transkripcija po sefardskom izgovoru mora se zaključiti, da se naša školska mladež već ponešto privikla sefardskom izgovoru. Treba nam ili dosljedno proveden aškenaski, ili isto takav sefardski izgovor. U pomenutim se udžbenicima sustalo na pol puta. Nema li u tom baš nikakva protuslovlja među udžbenicima, sastavljenim u hrvatskom jeziku, i tekstom jevrejske biblije i jevrejskoga molitvenika, koji se nauča u školama?

Svatko znade, da se ni u jednom aškenaskom narječju »Holam« (Haulom) ne čita kao dugi »o«, već »au« (poljski: »oj«, litavski: »ej«). U našoj općini čita staro i mlado »Holom«, dakle na pol sefardski, a na pol aškenaski. Među tabelama pomenutih devet izgovora, što ih je sastavio Idelsohn, nije zabilježena tako složena podvrsta. Svakako je time u našoj općini učinjen korak za promicanje sefardskog izgovora. Preostalo bi još samo, da se »kamac gadol« izgovara kao dugi »a«, a »tav« bez dageša kao

»t«, kako je to već učinjeno u pomenutim udžbenicima. Inače ne bismo imali u našoj općini ni aškenaskog, ni sefardskog izgovora.

Glede transkripcija u pomenutim udžbenicima imade samo jedan izlaz: posvemašnje provedenje sefardskoga izgovora, kako se ne bi u glavi učeničkoj pobudila smutnja. U jevrejskom tečaju čita i govori učenik u sefardskom izgovoru, dok je u školi i odveć često primoran, da iste izraze izgovara aškenaski. Hoćemo li, da naša omladina bude vješta jevrejskom jeziku i u govoru, oslobodimo je nedosljedna izgovora, pomozimo joj, da se može s pomoću jezika, što ga marljivo uči, sporazumijeti sa svakim, koji govori jevrejski. Oni, koji posvećuju svu pažnju i brigu židovskom uzgoju svoje djece, neka usvoje tu ozbiljnu riječ. A onima, kojima je židovski uzgoj njihove djece, ako ne na teret, a ono ravnodušan, bit će irelevantno, kako i u kojem se izgovoru nauča jevrejski. Roditelji potonje kategorije i onako bi rado gledali, kako jevrejski jezik iščezava iz naših škola. Tako se ponajprije briše jevrejski jezik iz naučne osnove, kako bi se kasnije što lakše izbrisalo židovstvo.

Z a g r e b.

Dr. M. Margel.

žrtve. Iz popisa nedjela, počinjenih po Balahoviću, vidimo strašne posljedice, jer je upropastio bezbroj židovskih gradova, te ubijao tisuće Židova, obeščastio tisuće židovskih žena i opljačkao na tisuće židovskih obitelji.

Poljska ne izvršuje mirovni ugovor. Boljševici predbacuju u jednom radio-telegramu iz Moskve poljačkoj mirovnoj delegaciji u Rigi, da ova ne će da prizna prava narodnih manjina u Poljskoj. Dok je de facto Bjelorusima dozvolila specijalna privilegija, uskraćuje takova kod rasprava u Rigi Židovima. U brzojavu kušaju boljševici dokazati, da je klauzula versajskog traktata u pogledu zaštite narodnih manjina za Židove bezvrijedna, i da bi tek boljševici ishodili bili zaštitu za Židove, kad ne bi bilo protivljenja poljske delegacije. Ova da ne će priznati Židove narodnošću, dakle ni narodnom manjinom, koju je uskratku boljševička delegacija izričito zapisnički ustanovila. Na koncu brzojava predbacuje se Poljacima da počinjavu sistematska progona Židova.

— Kako iz Rige javljaju, navodno su u novo stvorenom guvermanu Homel, gdje do sada nije bilo pogroma, u posljednje vrijeme započeli pogromi protiv Židova. Tako n. pr. u Krasnopolu, gdje su spaljene 72 kuće i mnogobrojni Židovi ubijeni. Boljševička »Izvjestija« objelodanjuje točan opis ovih pogroma.

Razdraživanja na pogrome u Vilni. Prema izvještajima iz Litavske širi se među vojnicima generala Cieligovskoga bezbroj letaka, u kojima se pozivlje na pogrom, te Židovima pripisuje sva krivnja na nuždi, koja vlada u Vilni. Ali i poljsko pučanstvo neprestano se razdražuje protiv Židova, te se i opet na ulicama čuje lozinka: »Unišтите Židove«. Među židovskim pučanstvom vlada velika panika i mnogi su ostavili grad.

Židovski rad u Litvi. Litovsko židovsko narodno vijeće održalo je u drugoj polovici mjeseca januara u 11 sjednica svoje peto zasjedanje. Usprkos priznanja rada bilo je kritika kako s narodne strane, koje predbacivahu Narodnom Vijeću, da ne nastupa dovoljno energično protiv antisemitskih tendencija, koje se opažaju kod vlade i specijalno među seljacima, tako i sa ortodoksne strane (Ahdut), koji reklamirahu radi zapostavljanja religioznih ustanova. U novim izborima ponovno je izabrano dosadanje predsjedništvo, kojemu pripadaju dva cionista, dva člana Ceire Cijon, četiri Ahdut i Ceire Israel, jedan demokrat i jedan zastupnik zanatlija.

Udruženje madžarskih Židova u Americi protiv nasilja u Madžarskoj. Udruženje madžarskih Židova u Americi primilo je na svojoj zadnjoj glavnoj godišnjoj skupštini jednoglasno rezoluciju, u kojoj se pozivlje vlada Ujedinjenih Država, da pošalje posebnu komisiju u Budimpeštu, koja će imati zadaću, da kao zastupnica Ujedinjenih Država od vremena do vremena izvještava američku vladu o pravom stanju u Ugarskoj, te da upliviše, da i u Ugarskoj konačno zavlada zakon, mir i red. Druga rezolucija protestira protiv Johnson-Bill, kojom se zabranjuje ili ograničuje useljivanje u Ameriku. Predsjednik ovoga dobrotvornoga udruženja ra-

bin Samuel Büchler, koji je stekao velikih zasluga za ublaženje nužde evropskih Židova, vrlo se živo zauzeo kod američke vlade u korist madžarskih Židova.

Iz Madžarske. »Madžari, koji se bude šire opet u stotine tisuća egzemplara pozive za pogrome u madžarskoj provinciji, kod česa im služi povodom pitanje pučkih komesara, koji su na smrt osudjeni, a o kojemu se vode pregovori sa Sovjetskom Rusijom. Sa strane oblasti nema protiv toga nikakvih zapreka. U letaku ima grožnja, da će se vršiti osveta na svim pripadnicima pobjeglih židovskih komunista, ako osudjeni pučki komesari ne će biti privedeni pravednoj kazni.

Značajnu osudu izrekao je nedavno sud u Satoralja-Ujhely proti tamošnjem poštanskom upravitelju, Gerö u, koji je s razloga, jer je pod crvenim režimom ostao u službi, osudjen na 12 godina robije radi zloporabe uredovne vlasti, bune, pronevjerena i sl. Kao olakotna okolnost uzeto je to, što je za vrijeme postupka posvema osakaćen. Gerö postao je naime žrtvom jednog oficirskog detašmana, koji ga je na bestijalni način i osakatio.

Iz Bavarske. Povodom izbora u židovske bogoštovne općine u Bavarskoj obrazovana je u Münchenu židovska narodna stranka, koja hoće da prikupi na temelju jednog demokratskog programa sve one elemente, koji nastoje oko obnove židovskog općinskog života uz saradnju onih krugova, koji su prožeti židovskom svijesti. Iz programa valja istaknuti zahtjev jednako, tajnog i neposredno proporcionalnog izbornog prava svih punoljetnika bez obzira, da li su tu ili inozemci, za općinu i za Savez općina, zahtjev uzdržavanja tradicijonalnih uredaba i zaštita vjerskih manjina, te izgradnja odgojnih institucija.

Iz cionističkog svijeta i Palestine

Maaser. Bio je vrlo smion čin, kad je na londonskoj godišnjoj konferenciji stvoren zaključak, da se od cionista cijenologa svijeta u svrhu Keren Hajesoda traži stari židovski narodni porez, Maaser. Do sad imali su svi zahtjevi, koje je cionistička svjetska organizacija tražila od svojih pripadnika, karakter darova. Dosadašnji pokušaji, da se prinosi prilagode imuštvenim prilikama, donijeli su još uvijek neznatne iznose, tako da se nije izgubio karakter darova. Što se sada traži je nešto po naravi sasvim drugačije, jer se stavlja na svakoga cionistu sasvim drugih zahtjeva. Što danas tražimo je porez, i to — ne treba to da prikrijemo — vrlo visok porez. Kao što sve narodne i državne zajednice ubiru poreze za izgradnju i održanje svoje zajednice, tako ne može danas ni cionistička organizacija, koja utjelovljuje židovski narod, da obastane bez činitaba, koje nose karakter poraza. Od onoga, što inače razumijemo pod porezom, razlikuje se Maaser po tome, što se dragovoljno daje. U ostalom imade potpuno karakter poreza, kao što ga traži u drugih naroda država.

Prema uspjehu ili neuspjehu akcije Maasera pokazat će se, da li židovski narod imade sposobnost, da opet postane državni narod, da li imade doista volju, da uskrisi židovsku državu, židovsku kolonizaciju i židovsku kulturu u Palestini novom životu. Sredstva, koja su za to potrebna, tako su velika, da je zahtjev Maasera minimum onoga, što se mora tražiti od pojedinoga cioniste. Štoga mora se pod svaku cijenu tražiti Maaser u potpunom opsegu. Još većom ozbilnošću shvatiti i širiti u narodu misao Maasera za narodnu zajednicu i taj zahtjev konzekventno provesti. Brojni nam primjeri pokazuju, da je moguće provesti zahtjev Maasera. Najvažnije je pri tome, da nasmognemo odvažnost te od svkoga cioniste doista zatražimo propisanu desetinu. Samo tamo, gdje se ne nasmaže odvažnost da se traži Maaser u potpunoj visini, akciji već od početka ne dostaje poleta, a rezultat je vrlo slab. Samo sa zahtjevom Maasera dobit ćemo one velike iznose, koji nam trebaju za obnovno djelo.

Ne će se uvijek i trajno stavlјati na cioniste zahtjev u toj visini; no pet godina morat ćemo da udovoljimo dužnosti Maasera. Maaser moramo svagdje provesti, u svim zemljama, na svim kontinentima. Samo ako mi sami ispunimo potpuno svoju dužnost, dati ćemo i ne-cionistima primjer i moći ćemo i od njih očekivati oveće svote.

Fond dragulja za Keren Hajesod. Internacijska organizacija cionističkih žena osnovati će fond dragulja, te će utržak biti dijelom upotrijebljen za specifični ženski rad, a ostatak pripasti će Keren Hajesodu. Fond stajat će pod upravom internacijske organizacije cionističkih žena, a Keren Hajesod staviti će joj na raspolaganje govornike i podupirat će je propagandom.

Barun Rothschild u Americi. Barun James Rothschild stigao je sa suprugom 18. februara u New-York, gdje im se na jednom banketu u hotelu »Astor«, kojemu je pribivalo preko 1000 osoba priredjen sjajan doček. Iza pozdravnih govora Macka, rev. Masijanskoga, Šmarjahu Levina i rabbi Wisea zahvalio se Rothschild za topli doček i između ostaloga rekao: Engleska vlada pružila je Židovima zlatnu priliku, da postanu narod jednak svim narodima. Dala nam je takodjer u Palestini židovskog vrhovnog komesara. Balfour mi je rekao, da će Engleska ispuniti svoju dužnost, ali da Židovi moraju pomoći. Apelujem s toga na sve Židove, da budu Englezima kod provedenja osnova za židovski narod na pomoći. Sada nije vrijeme za igru sa riječima i teorijama, moramo da počnemo praktičnim radom. Entuzijazam dođuše je potreban, ali mi moramo započeti praktičkim radom i ekonomskim i industrijskim razvitkom u Palestini. Došao sam kao član Economic Council-a, na kojem su intereso-vani financijeri Engleske i Franceske, što više i takovi, koji nijesu cioniste, pa se nadam, da ću moći probuditi interes i mnogih američkih Židova za Economic Council. Došao sam, da raspravljam sa vodećim cionistima Amerike, koje štujem, i nadam se, da ne će uskratiti svoje pomoći za veliku zadaću obnove Erec Israela.

Glavna svrha Rothschildova puta u Ameriku jest, da po uzoru londonskog Economic Councila stvori sličnu korporaciju u Americi.

Prinosi za Židovski Narodni Fond u godini 1920. Židovski Narodni Fond, najpopularnija institucija cionističke organizacije, koja ima da izvrši veliki zadatak, izdao je sumarni pregled o prinosima u godini 1920. Sabiralo se u 45 država, te je ukupni rezultat 160.000 engleskih funti ili 9½ milijuna franaka, a u našoj valuti 100 milijuna kruna.

Godišnja konferencija franceskih cionista. Godišnjoj konferenciji franceskih cionista pribivalo je 46 delegata i oveći broj gostiju, od kojih spominjemo Motzkina, Zlatoplojskija, Tjemkina i predsjednika frankfurtskog mizrahija, Saphira. Općenito se opazilo nastojanje, da se aktivnije cionistički rad u Franceskoj. Raspoloženje konferencije bilo je oštro opozicionarno protiv dosadašnjeg vodstva. Predsjedatelj dr. Marmorek, kritikovao je u svom govoru egzekutivu, zahtjevao da odmah odstupi, tražio je odgodu svijaju novih pothvata, obrazovanje jedne komisije za vođenje neriješenih agenda do zasjedanja kongresa, te naglasio potrebu energičnoga rada za Keren Hajesod, nu želi, da se pravo raspoložbe sa fondovima ostavi kongresu. Motzkin priznaje potpuno politički uspjeh sadašnjeg vodstva, ali kritikuje oštro stanje organizacije i konstatuje, da egzekutiva zapravo ne postoji. Zlatopolsky pozdravlja konferenciju u ime direktorija za Keren Hajesod i izvješćuje o postignutim uspjesima. U jednoj rezoluciji ustanovljen je zahtjev, da se smjesta sazove kongres za ljeto ove godine i da se zadrži 13. februar kao termin sjednice Velikog Akcionog Odbora. Ove rezolucija konstatuje sveopće nezadovoljstvo u cionističkoj organizaciji i naglašuje potrebu, da se organizacija na novo preudesi. Zahtjeva se takodjer izradba jedne cionističke konstitucije. Cionisti Franceske obvezuju se na saradnju za Keren Hajesod, zahtjevaju ali, da se potonji uzdrži od velikih pothvata tako dugo, dok je nepoznat sadržaj mandata i financijska kontrola.

Francuska i granice Palestine. Paris. U razgovoru suradnika „Peuple Juif“ s poznatim francuskim pjesnikom i vodjom cionista Andre Spireom suprotstavio se pjesnik vijestima o nesimpatičnom držanju francuske vlade prema regulisanju granica Palestine i izjavio, da je opetovano primio obećanje od francuske vlade, da se ne će Palestini uskratiti nijedan vodeni izvor, koji je potreban za ekonomski razvitak zemlje. Spire je već za vrijeme svog boravka u Palestini u martu 1920. utanačio niz pismenih utanačenja s tamošnjim francuskim oblastima, koja se odnose na uporabu vodenih izvora za Palestinu. Ista obećanja opetovao mu je iza toga u Parizu, sadašnji provizorni vrhovni komesar u Siriji, de Cai. Francuska je vlada spremna i danas, da ispuni svoje obećanje, naravno na taj način, da cioniste mogu bez daljnje dobiti od francuske vlade koncesije za eksploataciju vodenih sila izvan pale-

stinske granice na francuskom teritoriju.

Luigi Luzzatti palestinskim Židovima. Luigi Luzzatti upravio je iz Rima palestinskom židovstvu srdačni pozdrav, a napose židovskim poljoprivrednim zajednicama u Palestini. Židovski državnik iz Italije izrazuje sigurnu nadu u složan rad Židova, hrišćana i muhamedanaca u Palestini, te ističe veliku važnost pokreta za osnivanje židovskih zajednica i naglašuje, da su sad oči cijeloga židovstva upravljene na Palestinu. Luzzatti konačno izjavljuje svoju pripravnost da svim svojim snagama podupire palestinsko djelo.

Palestinske temeljne industrije. Kongresu američkih cionista predložen je nacrt o palestinskim temeljnim industrijama, iz kojega vadimo slijedeće:

Pored nepovoljnih gospodarskih odnošaja, koje je izazvao rat i njegove posljedice, gospodarska industrijalna nerazvijenost zemlje glavni je faktor, da se narod ne može sam uzdržavati. Prva i najpreča je nužda stvaranje temeljnih industrija, a to su poglavito kamenolomi, fabrikacija cementa, kreča i opeka, radionica za izradbu i popravak strojeva, uređena prometna sredstva i nabava goriva. Bez toga nemoguće je svaki industrijalni rad. Teško je razumjeti industrijalno stanje današnje Palestine. Gradjevno kamenje, koga ima u izobilju, lamaju Arapi na dobru sreću u sasvim nedostatnoj množini, a pri tome se služe uvijek vrlo jednostavnim orudjem, te proizvadjaju kamenje nedostatne veličine i forme za moderne gradnje. Palestina zemlja je vapnenca, a ipak se vapno proizvadjaju u vrlo primitivnoj formi i u nedostatnim količinama. U Palestini imade dosta sirovina za proizvodjanje cementa. No ipak se danas kraj vrlo visokih cijena uvažava u zemlju cement. Postojeće željeznice ograničuju promet na obalu, tako da većina kolonija ne stoji u direktnoj vezi s njima. Nedostatak dovoljnih mogućnosti za transport jedna je od glavnih zapreka za uspješni razvitak poljoprivrede i obrta.

Židovska poljoprivreda u Palestini još je vrlo primitivna. U većini kolonija još se neupotrebljavaju moderna orudja. U nekim mjestima vrši se žito po arapskom načinu, a gnojenju ne daje se ona važnost, koju bi mu se trebalo posvetiti. Isto se tako zanemaruje margvojstvo i upotreba marve. Da bi se poboljšale prilike u Palestini predlaže se slijedeće:

Osnivanje zadruga za import i eksport. Da bi se smanjili veliki troškovi za uzdržavanje ima se osnovati zadruga za nabavu namirnica na veliko. U tu svrhu skupljeno je 15.000 dolara, a skupit će se još veći iznos te namjestiti stručno naobraženog upravitelja za zadrugu.

Sanitarna služba. Izradjen je plan za narodnu sanitarnu službu, koji je predložen internacijonalnoj organizaciji.

Nadalje predloženi su planovi za osnivanje ovih industrija:

a) proizvodnja cementa (dnevni proizvod 500 buradi).

b) proizvodba vapna (dnevni proizvod 500 buradi).

c) dva kamenoloma (dnevni proizvod 2000 kamena).

d) Ciglana (dnevni proizvod 50.000 cigalja).

e) Tvornica za proizvod strojeva, te za popravak istih, u kojima će se proizvodjati željezo za gradnje, te gospodarski strojevi.

f) Telefonska mreža.

g) četiri poljoprivrednih zajednica sa strojevima, koji će moći da obraduju 4000 jutara zemlje.

h) četiri farme za peradarstvo sa 2000 kokoši.

i) pet farma za mljekarstvo sa 40 krava i jednim bikom, te potrebitim zgradama.

Stanovi. Ostvarenjem temeljnih industrija produciralo bi se u dovoljnoj mjeri gradjevnog materijala, tako da bi se dnevno mogle da sagrađe dvije kuće. Ako bi ipak bilo potrebno, da se uveze gradjevni materijal, to je već osiguran sav materijal za izgradnju od 2000 kuća.

Zadaća razvitka Palestine može se podijeliti na ove glavne odjele:

a) javni radovi, koje će provoditi Palestinska vlada i to direktno i indirektno, kao gradnju željeznica i cesta, te popravaka istih, gradnju luka, uređenje poštanskog, brzojavnog i telefonskog prometa.

b) Radovi s javnim karakterom, koje će poglavito provesti Židovi po svom zastupstvu, cionističkoj organizaciji, i to povodujivanje, elektrificiranje, pošumljivanje i osnivanje financijalnih institucija, koje će omogućiti razvitak.

c) Poduzeća kao što su temeljne industrije, koje se danas mogu smatrati u neku ruku kao radovi javne prirode i koje bi imala da direktno ili indirektno provede cionistička organizacija.

d) Industrijalna i komercijalna poduzeća, koja se mogu prepustiti pojedincima ili grupama.

Iz Palestine

Weizmann, Mond i Warburg na sjednici Vaad Leumi. U dvorani židovske narodne biblioteke u Jeruzalimu držala se sjednica Vaad Leumija, kojoj su pribivali dr. Weizmann, Sir Alfred Mond i profesor dr. Warburg.

Dr. Weizmann, burno pozdravljen, rekao je između ostaloga, da je masinov brijeg doduše mijenjao svoje stanovnike, ali ne svoje doline. Vlada nam je danas vrlo sklona. Neutralni upravni aparat je samo onda neutralan, ako Židovi preuzmu sve financijalne terete. Za to moramo da tražimo za Palestinu garancije. Položaj cionizma je u ovom času vrlo težak. Postoje dvije škole, od kojih jedna vjeruje u naravne snage naroda, a druga ne vjeruje. Govornik se nada, da će uskoro doći do sporazuma.

Sir Alfred Mond reče, da je Vaad Leumi vrlo važna institucija, koja znači početak samouprave. Sad kad je vidio zemlju, imade mnogo više nade na uspjeh, te se s puno ufanja vraća kući, gdje će uslijed svega posjeta u Palestini moći mnogo više da radi za zemlju.

Svoj govor završio je zahvalom na oduševljenom dočeku, koji mu je priredilo palestinsko židovstvo.

Profesor dr. Warburg izvadja, da je naš tempo u Palestini, osobito u koliko se tiče poljodjelstva, odviše spor. Postoje opasnosti industrijalne rivalizacije sa strane Egipta i Grčke. Danas je Palestina još dosta velika, da se ne treba bojati toga takmačenja. No taj položaj ne će uvijek ostati isti.

Palestina za jevrejsku školu. U Jeruzalimu bila je velika skupština, na kojoj su govorili David Yellin, Salomon Schiller, dr. Mohilever i Hugo Bergmann o budućnosti židovskoga školstva u Palestini, čiji je opstanak i daljnji razvoj uslijed sniženja budžeta cionističke organizacije u velikoj opasnosti. Govornici svih stranaka isticali su eminentno politički karakter jevrejskog školstva u Palestini, te da cionistička organizacija ne smije smanjiti svoj budžet upravo kod školskog prinosa za Palestinu. Odgojni rad u Palestini od vanredne je važnosti za cjelokupno židovstvo. Narodni odgoj i jevrejski univerzitet u Palestini su osnovke židovske Palestine. Za ovaj nacionalni odgoj stvoren je i universitet-ski fond Keren Hajesoda, koji apeluje na sve Židove.

Židovski i arapski radnici. Nakon preuzeća gradnje ceste Tiberias-Semah po jednoj židovskoj radničkoj grupi, umolio je arapski građanski klub u Tiberiasu židovsku radničku organizaciju, da bi ona zaposlila kod gradnje i arapske radnike. Uprava židovskih radničkih organizacija prihvatila je predlog, te se odmah stavila u sporazum s arapskim radnicima. Nakon kratkih pregovora osnovana je arapska zadruža, koja je preuzela dio posla pod istim uvjetima kao i židovska grupa: ista cijena, isti udio na dobitku, liječničku pomoć, okružnu blagajnu, odgovornost za preuzeti rad bez prava rad dati drugim silama uz jeftinije cijene na provedenje. Time je stvoren most za složni rad između arapskih i židovskih radnika. No arapska se grupa nije dugo održala. Nije mogla da ispuni zadnji uvjet i nije shvatila, da radnici sami izrade kamenje za gradnju, kad taj neugodni rad obavljaju egipatski radnici uz jeftiniju cijenu. Grupa se raspala, a kvalifikovani radnici preuzeti su od židovske radničke organizacije.

Organizacija židovskih inženjera u Palestini. Iz Tel-Aviva stigao nam sljedeći proglas na inženire Erec Jisraela: Obzirom na okolnost, da nema nikakve institucije, koja bi se brinula za interese i prava našeg staleža, koja bi ispravno informirala pučanstvo i oblasti i brinula se za stvarnu i stručnu diobu rada, odlučili smo, da ustrojimo savez palestinskih inženjera. Svrha je saveza: skopljanje svih inženirskih sila, borba za prava inženjera i zaštitu njegove diplome, posredovanje mjesta i rada, ustrojenje znanstvene centrale za tehničku izgradnju zemlje, dizanje znanstvenog nivoa u zemlji zaposlenog tehničkog staleža i upućivanje o njegovim socijalnim zadaćama i dužnostima, upućivanje pučanstva o potrebi i mogućnostima ispravne razdiobe rada u interesu

brze i jeftine izgradnje, ustrojenje jedne inženirske komore. Sredstva za postignuće ciljeva jesu: upućivanje javnosti putem štampe. Izdavanje tehničkog časopisa, predavanja, stvaranje tehničke knjižnice, održavanje kurzeva i seminara. Pozivamo sve u zemlji zaposlene inženjere, apsolvante tehničke visoke škole i jednakopravnog učilišta, koji su položili propisane ispite, da se pridruže savezu. Odnosni dopisi šalju se na ing. Josef Tišlera u Tel-Avivu. Za pripravni odbor: ing. Josef Diamand, Jeruzalem; ing. Josef Tišler, Tel-Aviv; ing. Mendel Vogel, Jaffa, ing. Samuel Wildman, Tel-Aviv.

Sitne vijesti. Sigurnosna straža, koju sad uređuje vojna uprava u Palestini, ima da zamijeni egipatsku vojsku. Svaki palestinski Židov može da se upiše u listu za ovu stražu. Plaća se mjesečno 4.60 do 5.60 egipatskih funti uz potpunu opskrbu, stan i odijela. Tko se upiše u stražu mora godinu dana služiti.

— Prigodom svoga dolazka u Palestinu izjavio je engleski ministar za javne radnje Sir Alfred Mond, predsjedatelj Economic Councila Keren Hajesoda, da će svoj boravak upotrijebiti, da konferira s vrhovnim komesarom Sir Herbert Samuelom i njegovim tajnikom Kyndham Deeds o provedenju zajma od 5 milijuna dolara za Palestinu.

Legalizacija Židov. Narodnog Fonda u Palestini. Židovski Narodni Fond priznat je po palestinskoj vladi kao »opća korisna institucija«, te je time stekao znatnih povlastica, jer je vlada uvažila činjenicu, da Židovski Narodni Fond kupuje zemljišta kao zajedničko dobro židovskoga naroda, te ga daje samo u nasljedni zakup.

— **Cijene u Palestini.** Iz Safeda javljaju: Cijene neprestano padaju, osobito cijene maslinovog ulja, šećera, sapuna i mlijeka. I umjetno visoko podržavane cijene manufakturne robe su pale, gotovo za 33%. Tek vuna i sukno je još skupo, a isto tako gotove cipele. Evropejci naručuju s toga svoja odijela i cipele iz Londona ili Pariza.

Iz Jugoslavije

Sumišljenici!

U najozbiljnijem i odlučnom času u povijesti židovskog naroda, u času kad ima da pristupi stvaranju čvrstih gospodarskih kulturnih i socijalnih pozicija u Palestini, kad treba da pruži vidni dokaz e je voljan i sposoban da privede obećanja u djelo, u času teške i sudbonosne narodne kušnje ima vodstvo svjetske Cionističke organizacije, da uz saradnju njezinih dijelova pokrene sve narodne energije — i duševne i materijalne —, koje imaju da se stave u službu polaganja osnovnog kamena za velebnu zgradu židovske domaje.

Vodstvo moći će da izvrši ovaj golemi zadatak, ako se uzmogne sa punim pouzdanjem osloniti na pojedine ogranke svjetske Cionističke organizacije, da će i oni izvršiti one zadatke, koji su im namijenjeni.

Iz zaključka stvorenih na prošloj konferenciji Saveznog Vijeća poznate

su ti ne mali zadaci, čije je ostvarenje preuzela naša zemaljska organizacija, a ne treba napose naglasiti, da su za to potrebna znatna novčana sredstva. U prihvaćenom ovogodišnjem budžetu predviđene su za sam kulturno-odgojni i praktički palestinski rad (izobrazba haluca) tolike stavke, da je već za pokriće ovih potrebno namaknuće veoma velikih iznosa. Sa preliminiranim izdajcima za propagandu, administrativno-organizatorni rad i drugo dosiže budžet svotu od preko jednog milijuna kruna!

Preuzete zadatke moramo izvršiti!

MORAMO S TOGA NAMAKNUTI I POTREBNA SREDSTVA!

Apelujemo na sve sumišljenike, da prigodom plaćanja šekela uplate i što veći doprinos za pokriće ovogodišnjeg budžeta.

Dužnost je svakoga cioniste, da svojim što većim doprinosom omogući izvršenje radnog programa u potpunom opsegu. Svaki je cionista odgovoran za neuspjeh, koji bi mogao nastati uslijed nedostatka materijalnih sredstava.

Očekujemo, da će svaki cionista shvaćajući ozbiljnost časa i važnost zadataka ispuniti potpunoma svoju dužnost.

U Zagrebu, na roš hodeš adar rišon 5681.

SAVEZ CIJONISTA JUGOSLAVIJE

Savezni odbor:

R. Herzer v. r.   **Dr. H. Spitzer v. r.**
tajnik.   predsjednik.

Za židovsku bečku djecu. Na poziv predstojnika zagrebačke židovske općine g. dra. Huga Kona sastale su se dne 9. o. mj. u sali židovske općine izaslanice gospojinskih karitativnih udruženja, ličnosti zagrebačkog židovstva i omladinskih udruženja, da pristupe akciji oko sabiranja živežnih sredstava za društvo »Soziale Hilfsgemeinschaft Anitta Müller«. Nakon pozdrava g. dra. Kona referata dra. Lichta i debate, koju je otvorio g. prof. dr. Schwarz, a sudjelovali su u njoj gg. Jakob Lachmann, Albert pl. Deutsch i dr. Lavoslav Šik, zaključilo se: da se sastavi odbor, u koji će karitativna gospojinska društva i omladinska društva imenovati svoje predstavnike; da se započne u Zagrebu sa konskripcijom prinosa u naravi, koji će se izravno odpremiti na stanicu, kad se skupi ugledna količina, da društvo »B'not Cijon« provadja svoju detaljnu akciju; da se odbor obrati na provincijska mjesta i konačno, da se gdju. Anittu Müller pozove, da dodje u Zagreb, pa ako se pozivu odazove, sazvat će se javna skupština.

Osobna vijest G. dr. Aleksander Licht vjenčat će se s gđicom Ernom Montilja iz Sarajeva dne 6. marta u 10 sati prije podne u zagrebačkoj sinagogi.

Društveno putovanje — »Pesah u Jeruzalimu«. U posljednjem broju našega lista javili smo o društvenom putovanju, koje želi prirediti društvo »Maavirim« na proljeće o. g. u Palestinu. Danas možemo objaviti neke nam već poznate izvatke iz programa toga putovanja.

Na put bi se pošlo 13. aprila uveče

iz Beča »Lloyd-ekspresom«. Prispjeli bi u Trst u četvrtak 14. aprila u jutro, odakle bi prosljedila vožnja s luksuznim brzim parobrodom na dva vijka »Helouan« u podne put Aleksandrije. Dolazak u Aleksandriju 18. aprila u jutro, nakon razgledanja znamenitosti gradskih (Pompejev stup, Katakombe, muzej) nastavlja se vožnja do Kaira, kuda se stizava u večer.

Odlazak iz Kaira u Jeruzalim je u srijedu 20. aprila. Prispije se onamo 21. Od tog dana počinje putovanje po Palestini.

Niže spomenut ćemo sva ona mjesta, koja će se razgledati prigodom palestinskog boravka, koji ima da traje do 15. maja.

Kotel Maaravi (stijena tugovanja) pohod u Omarovu mošeju na jevrej. hramskom trgu, razgledavanje jeruzalimskih bazara, škole za umjetni obrt »Bezale«, izlet na maslinovu goru (Har Hazesim) i do kraljevskih grobova Kalba Švua), pohod u jevrejskoj gimnaziji i jevrej. zavodu za slijepece. Izlet do groba Rahelina, dalje do Salamunovih ribnjaka. Izlet kolima do stroga Jerihona i k Jam-hameleh-u (Mrtvo more). Nablun, Sihron Jakob, Jafa, Tel-Aviv, Petah-Tikva, Mikve Jisrael, Rišon le Cijon, Rehobot, Ramleh, gorje Karmel, špilja proroka Elije, Semah, Tiberias, grobovi Majmonidesa, Rabi Akibe, Meir Baal Hanes, Tapha, Safed, Rošpina, Kineret i t. d.

Iza toga povratak u Kairo, odakle slijedi dalje put, pošto su se razgledali grad i njegove znamenitosti u Aleksandriji. Vraća se iz Aleksandrije 19. maja i stizava u Trst 23. maja, čime se završava ovo društveno putovanje.

Troškovi čitavoga puta iznose, obazirući se na sadašnje tarife, kako slijedi:

Pri upotrebi I. razreda parobroda, funti šterlinga 175.—; II. raz. 150.— i III. razr. 125.—.

Ovi troškovi sadržavaju: vožnje s parobrodima, u željeznici II. razr. pot-

puna opskrba za vrijeme boravka na kopnu, troškovi vođenja, ulaznine, vožnje sa kolima, troškovi u hotelima i t. d.

Nijesu uračunate eventualne pristojbe za karantenu i time prouzročeni opskrbni troškovi, a isto tako i nepredviđene povišice na tarifama.

Zajedno s prijavom valja društvu priposlati polovicu gore spomenutih iznosa (u engleskim funtama), pri čem primjećujemo, da i zaostatak valja isplatiti prije polaska na put.

Ostvarenje naumljenoga društvenoga putovanja spriječavaju još svakovrsne tehničke poteškoće i društvo umoljava s toga, da predaju samo definitivne prijave, jer će ono (ostvarenje) biti moguće samo uz dovoljno veliki broj učesnika.

Palestinskom uredu u Zagrebu neka reflektanti izvole, po mogućnosti telegrafski, saopćiti, da li imaju nakanu sudjelovati kod ovoga putovanja. Prijava mora sadržavati broj, spol i dobu učesnika, te državljanstvo.

Osobito pak ističe društvo, da ne može pod izvjesno preuzeti garanciju oko izvedbe ovoga putovanja, s obzirom na današnje nesigurne prilike.

Ne bude li ovo moguće, povratit će uplatu.

Iz zagrebačke židovske općine. Rad novoga predstojništva pod otmjenim i svrhovitim vodstvom njezina predstojnika g. dra. Kona nailazi sve više na simpatije svih krugova zagrebačkog židovstva, pa i onih, koji su isprva bili protivnici novoga predstojništva. Dobar duh i nastojanje, da se održi kontakt s općinarima zamjećuje se posvuda. Ugodno se dojima način provadjanja oporezovanja po kome se svako poziva da se sam deklarira, što će se i financijski povoljno očitovati to većma, što se pretežna većina općinara pored poreza obvezuje i na dobrovoljne prinose, a jedni i drugi se redovno i odmah plaćaju. Ako se sjetimo bezbroja priziva sa najnesimpatičnijim kadšto odvratnim obrazloženjem, onda je to najbolje mjerilo za radosno učešće i povjerenje općinara u novo predstojništvo. Kad bude provedeno financijsko fundiranje, predstojništvo će pristupiti izgradnji institucija, restauraciji sinagoge, vjerojatno i gradnji židovskoga doma. Predstojništvo se s najvećim shvaćanjem dalo na provedbu akcije za »Soziale Hilfs-gemeinschaft Anitta Müller« a jednako je uzelo pod svoje okrilje akciju od velike socijalne važnosti, naime akciju oko unapredjivanja obrta i preudezbu zvanja među Židovima, te evidenciju o radnim prilikama.

Čim se srede financijske prilike toliko, da budu osigurane velike potrebe općine, pristupit će se reformi statuta, najpače izbornoga reda. Valja zabilježiti i to, da su sjednice predstojništva javne otkako je novo predstojništvo stupilo u zvanje.

Zagreb. Dne 1. februara priredilo je »Izraelitsko gospojinsko društvo«, a dne 6. februara »Gombalačko i športsko društvo Makabi« kostimiranu plesnu zabavu u zgradi »Sokola« i »Kola«. Obje su zabave veoma uspjele, hvala maru i revnosti odbora i zagrebačkih gospodja. Sala je bila u oba maha veoma ukusno dekorirana, kostimi su bili otmjeni i u skladu s geslima, pod kojima su se zabave priredile. Oba puta bile su sve prostorije dupkom pune i vladalo otmjeno i vedro raspoloženje. Nadamo se, da su i prihodi tih zabava bili prema maru, koji je u njih uložen i prema uspjehu.

Mitrovica. Na godišnjoj sjednici židovskog omladinskog kola održanoj 16. 1. 1921. izabran je za god 1921. slijedeći odbor:

predsjednik: Bela Kraus; tajnik: Eugen Hölländer; blagajnik: Vilim Weiss; odbornicima ujedno knjižničarima: Paula Fleišman i Regina Gros.

Židovsko djevojačko litararno društvo »Mirjam« u Bjelovaru održalo je dne 22. siječnja 1921. glavnu skupštinu. Nakon izvještaja o radu i stanju društvene blagajne izabran je slijedeći odbor: Predsjednica: Bella Stern; tajnica: Else Weiss; blagajnica: Milica Singer, odbornice Irena Weiss, Nada Fürst, Berta König i Slavica Hirschl.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda Keren kajemet lejisrael za Jugoslaviju.

Svrha je židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotudjivim imetkom židovskoga naroda. — Žid. narodni fond utemeljen je na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franaka.

Iskaz darova za vrijeme od 26. januara do 5. februara 1921.

Opći darovi.

Bjelovar: Prig. Beritmila u kući Bele Branstain sabrano 271.—
Slatina: kod tore daruju: A. Beck 50.—, L. Ferber 10.—, J. Schreiber 10.— 70.—
Zenica: Flora Krautblatt sabrala na Hanukat habajit 220.—
Koprivnica: Jelkica Kohn i Otto Hirschler sabrano na svatovima Elze Hirschl — Artur Scheyer 600.— Margita Würzburger i Zvonko Günsberger sabrali prig. Barmieva Zvonka 550.— Ignac Molnar kod tore 250.— Margita Würzburger sabrala kod svatova Würzburger — Taussig 230.— Zvonko Günsberger kod tore 100.— Virika Kollman sabr. na svatovima Kelemen — Kollman 100.— Branko Heinrich kod tore 140.— 1940.—
Beograd: B. Bencijon 200.— Na predavanju dr. Alkalaya 560.— Na svadbi Kabiljo — Narusi 629.04, Sam. A. D Levi 244.— N. N. 200.—

Iskaz darova za vrijeme od 26. januara do 5. februara 1921.

D. Pinto sakupio 2820.—, Na svadbi Askenazi — Levi sabrano 400— Demajo sak. 142.— Na veridbi Daniti — Anaf 480.— Na veridbi Demajo — Konforti 694.— A. Eškenai — R. Levi 400.— Mina Hochner — Izaković 1600.— Omlad društvo 488.— u kući Avram i Meri Farhi sab. 480.—, Na predavanju dr. Albale sab. Švarz 224.— Rozalija Suzin 200.—, Erna Josip 40.— M. Koen umj. cvijeća H. Bencijonu 120.— A. Levi 400.— Sal. Perlman 100.— Marko Koen 200.— Arueti i Bencijon 200.— Arueti — Koen 160.— Na svadbi Melamed — Mandil 1920.— Ruso — Konfino 1000.— M. Rubenović umj. cvijeća 160.— D. Ruso 80.— M. Albahari 400.— Na veridbi Beja i H. Bencijon 942.— I. Semo 320.— N. N. 400.— Hermina Melamed umj. cvijeća 200.— Ruža Levi 200.— dr. D. Albala 200.— Leović sak. 560.— I. Levi 400.— Saso 80.— R. Altaras 100.— 17.555.—

Adresa za dopise: Zagreb, Illica 31., III. kat. Uredovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d. d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Iskaz darova za vrijeme od 26. januara do 5. februara 1921.

Zemun: Pokerpartija kod M. Anafa 200.— Jos. Elias prig. god. smrti 40.— Izak Alkalay 10.— 250.—
Vukovar: Jula Weiner i Elza Winter sab. na svatovima Winkler — Precis 201.— Žaneta Mihajlović za nadenu naušnicu 10.— dobitak na kartama u kući V. Engl. 10.— 221.—
Zagreb: D. Hirschl 108.25, dr. Horn — Lav Stern 400.— dr. M. Horn 20.— Supr. Hinko Herzer umj. cvijeća na grob pok. Šarlote Weisser 100.— Maks Borović kod tore 500.— prig. zaruka Regine Jakab — Jakov Schmitinger sabr. 896.— Roza Rehberger 40.— 2064.25

22.591.25

Samooporezovanje

Vukovar: Aleks Steiner 125.—

Škrabice

Vukovar: Lina Vinter 170.— Herman Stein 157.— Eteka Frisch 95.— Laura Löwensohn

75.— Albert Baum 39.— Vilim Engl 26.— Šan-
dor Bader 11.— Pinkas Walder 10.— 583.—
Beograd: Demajo 459.—
1042.—

Zlatna knjiga

Beograd: J. Medina — Z. Ruben 2000.— n.
i E. Feldmann 1040.— Natalija Lebi 400.— 4440

Masline

Vinkovci: Roza Veinberger n. i sestre Me-
lanije Goldberger u Herzl šumu 40.—
Uljanik: Adolf Goldberger n. i Melanije 100
i n. i Zlate Mautner 100.— u Herzl šumu 200.—
Križevac: Kod dječje Hanuka predstave sa-
brano 860.— kod kartanja S. Grossmann 117.—
Zora Hirschl 70.— Olga Buchbaum 25.— Vilko
Rotter 30.— sve za otvorenje gaja n. i »Mjesna
Cijonistička organizacija Križevci 1102.—
Prijedor: Izrael Mevorach 100.— Franziska
Seidemann i Berta Kaufman n. i Adolf Kauf-
mann u vrt Gideona Seidemanna 60.— 160.—
Mitrovića: Prig. Beritmila u kući dra Sa-
muela Bijelića sabrano n. i Svetislav Bijelić u
gaj Adolfa Sommera 430.—
Zemun: Haim Suzin u vrt Zemunskih cijoni-
sta 360.—
2292.—

Učinjene usluge

Zagreb: Lav Stern 1360.—

Dječji sabirni arci

Zagreb: Slavko Kramer 121.— Herman Kra-
mer 53.— Jos. Kraus 160.— 334.—
Vukovar: Lili Steiner 280.— Ita Fischhof 71.—
351.—
688.—

Obnova Palestine

Tuzla: Na sijelu kod Hinka Hermanna sabr.
120.—
Vršac: Jevrejsko narodno društvo 20.000.—
Pakrac: Prig. svatova Frida Adler — Rikard
Balija daruju: Ignac Adler 1000.— po 120.— Er-
nest Adler, Hugo Adler, po 100.— Sam. Haas,
A. Drucker, Marko Drucker po 20.— H. Katz.
po 10.— dr. R. Glück 1570.—
21.690.—

Obiteljska darovna knjiga

Zagreb: Prigodom Beritmila u kući Herma
Jetra sabr. 550.—

Pregled

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije
i Dalmacije K 31.821.25
iz Bosne i Hercegovine K 500.—
iz Srbije K 22.455.—
Ukupno K 54.775.25

Za vrijeme od 1. I. do 5. I. 1921. unišlo je
sveukupno K 117.580.59

**Za židovsku dačku menzu u Zagrebu daro-
vali su:**

K 1000.— Sakupio dr. Schwarz prigodom za-
ruka Rafaela Nafussi i Ruže Halpern.—
Sakupio Oton Frank, Zagreb, K 15.000. Da-
rovali su po K 1000.—: M. I. Braća Frank, Josip
Hertmann i sin; po K 500.—: dr. Herzog Ž., Ban-
ka Kreutzer, J. Kreutzer; po 400.—: Banka za
trgovinu obrt i industriju, E. Makso
Wohlmuth, Samuel Pollak i drugovi, Ignac Lauš,
Kavana Korso, R. Sever, Hrv. d. d. za trg. že-
ljezom, D. D. za eksploataciju drva, Adler, Bo-
rovic i Neusser; po K 300.— Hinko Meyer i drug,
dr. G. Frank, Obersohn, Hochsinger, Braća Baum
J. Hoffmann, B. Hoffmann, »Slaveks«, »Tanin«;
po K 200.— dr. Friedrich, Bazar König, Engel-
srath, A. Pick, Kornitzer, Goldmann, Alkalay i
drug, L. F. Kohn, Arnold Fleischhacker, dr. Hirshl
Stoeger i Kolmar, Lavoslav Kohn; K 160.—: N. N.
K 150.—: I. Steiner naslj., po K 100.—: N. N.,
Hahn, Hochsinger, H. Altschul, N. N., Foto Re-
kord, Klein, J. Goldstein i braća, »Elektra«, po
K 60.—: I. N. Hansi, K 50.— M. Egri, K 40.—:
K 30.—: Paul Herzog, K 10.—: M. Drucker, R.
Lausch 20 kg šećera.

(Nastavak slijedi)

DR. GJURO FISCHER
FRIEDA SCHWARZ
zaručeni

24 Pečvarad, u veljači 1921.

REGINA JAKAB
JAKOB SCHNITTLINGER
zaručeni

23 Zagreb, u veljači 1921.

ANNY MÜNZER
MILAN REICH
zaručeni

22 Zagreb, u siječnju 1921.

Palestinski Ured za Jugoslaviju

traži

činovnicu

vještu hrvatskom i njemačkom dopisi-
vanju i strojopisu.
Plaća po dogovoru. — Pismene ponude
neka se šalju na

Palestinski Ured, Ilica 31. III.

VREĆE od papi-
ra i jute
I-A TUTKALO
iz kostiju, prodaje se najjeftinije
Krpe, kosti i rogove
kupujemo na veliko
Adolf Krauss stariji. Osijek

25 Telefon 24

**Instalacioni
ured**

za uvadjanje električnih centrala, elek-
trične rasvjete, telefona i telegrafa

Milan Freiburger

Bakačeva 5 Zagreb Bakačeva 5

**PRVA KOPRIVNIČKA
Tvornica
bojadisanih tkanina**

(Blaufärberei)

Vilim Grünwald

Telef. 49 - Koprivnica - Telef. 49

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugajl i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih posjeda

Centralna Eskomptna i Mjenjačna Banka, d. d.

Ilica 26.

ZAGREB

Ilica 26.

Brzojavni naslov:
Brodbanka

Telefon: { ravnateljstvo 8-78
blagajna 15-30

Pričuve preko K 45,000.000.—

Dionička glavica K 50,000.000.—

Podružnice: Brod na Savi

Ulošci preko K 20,000.000.—

Podružnice: Osijek, Djakovo

Prima ULOŠKE na knjižice i u tekućem računu uz najbolji kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se
odmah bez otkaza. — Daje MJEMBENE i KONTOKORENTNE VJERESIJE, finansira trgovačke
i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete. — Obavlja sve BURZOVNE POSLOVE, kupuje
i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno. — Prodaje uz dnevni
tečaj doznake, isplate i akreditive na sva mjesta u inozemstvu, a naročito na WIEN i PRAG.